

Nr 136.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående Sveriges anslutning till Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco) jämte i ämnet väckta motioner.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln, punkten 367, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1949/50 beräkna ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor till Kostnader i samband med Sveriges anslutning till Unesco.

Sedermera har Kungl. Maj:t i propositionen nr 107, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 mars 1949, föreslagit riksdagen att dels medgiva, att Kungl. Maj:t vidtager de åtgärder, som erfordras för Sveriges anslutning den 1 januari 1950 till Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco), dels till Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco för budgetåret 1949/50 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor, dels ock till Unescos rörelsefond för budgetåret 1949/50 å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehått

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Wistrand m. fl. (I:262) och den andra inom andra kammaren av herr Hjalmarson m. fl. (II:331), i vilka hemställts, att riksdagen måtte avslå måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 107.

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Nilclasson m. fl. (I:263) och den andra inom andra kammaren av herr Onsjö m. fl. (II:333), i vilka likaledes hemställts, att riksdagen måtte besluta avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 107.

Av statsrådsprotokollet inhämtas följande rörande Unescos bildande, organisation, uppgifter m. m.

På konferensen i San Francisco i april—juni 1945, varvid de under det andra världskriget allierade staterna utarbetade grundvalarna för den nya internationella säkerhetsorganisationen, benämnd »Förenta Nationerna»,

väcktes förslag om att inkalla en konferens med uppgift att diskutera och, om så befundes lämpligt, bilda en Förenta Nationernas organisation för undervisning, vetenskap och kultur.

Detta förslag vann allmän anslutning och på inbjudan av de engelska och franska regeringarna ägde en sådan konferens rum i London den 1—16 november 1945. I konferensen deltog representanter för 43 stater, varjämte en stat och 8 internationella organisationer voro företrädde genom observatörer. Sverige var icke företrätt vid konferensen. Denna beslöt att bilda den föreslagna organisationen, som fick namnet Förenta Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (United Nations educational, scientific and cultural organisation), vanligen efter den engelska förkortningen benämnd Unesco. Stadga för organisationen utarbetades och antogs. Vidare tillsattes en förberedande kommission med huvudsakligaste uppgift att förbereda första mötet med organisationens generalkonferens, vilket skulle äga rum i Paris i november 1946. Stadgan undertecknades den 16 november 1945 av 39 stater, nämligen Argentina, Belgien, Brittiska Riket, Bolivia, Brasilien, Canada, Chile, Colombia, Cuba, Danmark, Dominikanska Republiken, Ecuador, Egypten, Filippinerna, Grekland, Guatemala, Haiti, Indien, Irak, Iran, Jugoslavien, Kina, Libanon, Liberia, Luxemburg, Mexiko, Nederländerna, Nicaragua, Norge, Panama, Peru, Polen, Saudi-Arabien, Sydafrikanska Unionen, Syrien, Tjeckoslovakien, Turkiet, Uruguay och Venezuela.

Av dessa stater ha t. o. m. den 30 januari 1949 samtliga med undantag av Chile, Guatemala, Jugoslavien, Nicaragua och Panama ratificerat stadgan. Vidare har denna undertecknats och ratificerats av ytterligare följande 11 stater, nämligen Afganistan, Amerikas Förenta Stater, Australien, Frankrike, Honduras, Italien, Nya Zeeland, Salvador, Schweiz, Ungern och Österrike. Således ha hittills sammanlagt 45 stater inträtt som medlemmar i organisationen.

Stadgan trädde i kraft den 4 november 1946. Den föreligger i original på engelska och franska språken, vilka båda texter skola äga samma vitsord. Stadgan, i engelsk och fransk avfattning med svensk översättning, finns såsom bilaga 1 fogad till propositionen nr 107. Utskottet torde få hänvisa därtill.

En av Unesco och Förenta Nationernas ekonomiska och sociala råd diskuterad överenskommelse mellan Unesco och Förenta Nationerna godkändes av sistnämnda organisations generalförsamling i New York oktober—november 1946, varigenom Unesco inordnades som ett av Förenta Nationernas fackorgan och erhöll erforderlig rättskapacitet.

Bestämmelserna angående rätt till medlemskap i Unesco framgå av stadgans artikel II, som fastslår, att medlemskap i Förenta Nationerna medför rätt till medlemskap i Unesco, medan särskilda, här icke aktuella bestämmelser gälla för stater, som icke äro medlemmar av Förenta Nationerna.

Uteslutning ur denna organisation medför automatisk uteslutning ur Unesco.

Medlemsstats i stadgan fastställda skyldigheter till Unesco innefattar

1) att inom ett år efter avslutandet av den generalkonferens, vid vilken ifrågakommande konventioner och rekommendationer antagits, underställa vederbörande nationella myndigheter dessa (Art. IV: 4);

2) att respektera den internationella karaktären hos generaldirektörens och personalens uppgifter (Art. VI: 5);

3) att avgiva regelbundna rapporter i vissa frågor som beröra Unesco (Art. VIII); samt

4) att betala visst, av generalkonferensen fastställt bidrag till organisationen.

Enligt stadgans artiklar III—VI har Unesco följande huvudorgan:

1. *Generalkonferensen* består av medlemsstaternas representanter, högst 5 från varje stat, vilka dock vid omröstningar tillsammans endast ha en röst. Den skall sammanträda minst en gång varje år och därvid fastställa organisationens budget för nästkommande år samt uppdraga riktlinjerna för och fatta beslut om verksamheten. Generalkonferensen skall vidare bland annat välja ledamöter i Unescos styrelse samt på förslag av denna utse organisationens generaldirektör. Beslut fattas med enkel majoritet bland de närvarande utom i de fall, då stadgan — exempelvis ifråga om stadgeändringar — föreskriver 2/3 majoritet.

Unescos generalkonferens har hittills sammanträtt 3 gånger: i Paris den 20 november—10 december 1946, i Mexico den 6 november—3 december 1947 och i Beirut den 17 november—11 december 1948. Nästa möte, vilket beräknas bli kortare än de föregående, skall äga rum i Paris i september 1949 och det därpå följande förmodligen i Florens i maj 1950.

2. *Styrelsen* skall bestå av 18 ledamöter, valda för 3 år bland medlemsstaternas representanter enligt särskilda bestämmelser i stadgan (Art. V: 2), ävensom av generalkonferensens president i egenskap av rådgivande ledamot. Styrelsen har till uppgift att mellan generalkonferensens möten handla å dess vägnar samt ansvara för verkställigheten av antagna arbetsplaner liksom att förbereda generalförsamlingens dagordning och arbetsprogram m.m.

3. Unescos verkställande organ, *sekretariatet*, vilket är förlagt till Paris, består av en av generalkonferensen på sex år utsedd generaldirektör och av honom tillsatt personal, för närvarande cirka 660 personer. De rekryteras från samtliga medlemsstater med viss hänsyn till storleken av deras avgiftskvoter men äro internationella tjänstemän och få således icke mottaga instruktioner från regeringar eller myndigheter utanför organisationen. Under Unescos två första verksamhetsår tjänstgjorde engelsmannen Julian Huxley såsom generaldirektör. Vid generalkonferensens möte i Beirut 1948 utsågs till ny generaldirektör Mexicos förutvarande utrikesminister Jaime Torres Bodet.

Beträffande detaljerna i Unescos organisation torde få hänvisas till den redogörelse härför, som utarbetats på uppdrag av chefen för ecklesiastikdepartementet och som bilaga 2 fogats till propositionen nr 107.

Unescos uppgift är enligt stadgan (Art. I: 1) »att bidra till fred och säkerhet genom att medelst uppfostran, vetenskap och kultur befordra samarbetet mellan folken i syfte att främja den allmänna aktningen för lag och rätt och för de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla, utan åtskillnad med avseende å ras, kön, språk eller religion, som Förenta Nationernas stadga tillförsäkrar världens folk». Denna uppgift avser man att förverkliga efter följande huvudlinjer.

För det första skall organisationen genom alla slag av massupplysning främja folkens kännedom om och förståelse för varandra. Härför skall fritt tankeutbyte i ord och bild underlättas, varvid närmast press, radio och film torde avses. För det andra skall folkupplysning och kulturspridning uppmuntras genom samverkan på undervisningens område. För det tredje skall kunskap vidmakthållas, främjas och spridas. Detta skall ske genom åtgärder i syfte att bevara världens arv av böcker och konstverk m. m. samt att främja internationellt samarbete inom alla grenar av intellektuell verksamhet, bland annat genom att underlätta och understödja möjligheter till kontakter mellan och utbyte av personer, som äro verksamma på undervisningens, vetenskapens och kulturens områden. Vidare skall man understödja utväxling av publikationer, föremål av konstnärligt och vetenskapligt värde jämte annat informationsmaterial samt inleda internationellt samarbete för att göra tryckta och offentligtgjorda skrifter allmänt tillgängliga.

I art. I: 3 angivas gränserna för organisationens befogenheter gentemot de enskilda medlemsstaterna. Här stadgas sålunda, att det är organisationen förbjudet att ingripa i frågor, som väsentligen falla inom vederbörande medlemsstats egen jurisdiktion. Såsom motiv härför har i förvarande författningsrum angivits angelägenheten av att bevara »självständigheten, ursprungligheten och den fruktbara mångsidigheten inom medlemsstaternas kulturer och undervisningssystem».

Beträffande organisationens aktuella arbetsuppgifter och finansieringen härav torde få hänvisas till förutnämnda redogörelse.

Stadgans bestämmelser angående Unescos arbetsuppgifter äro allmänt hållna och ge därför föga begrepp om dessas natur. Av nyssnämnda redogörelse torde emellertid framgå, att Unesco uträttar ett betydelsefullt arbete på olika områden, i första hand den kulturella återuppbyggnaden inom krigshärjade länder. Organisationen fungerar vidare, för att endast nämna några exempel, såsom upplysnings- och rådgivningscentral i undervisningsfrågor för kulturellt efterblivna folk, tar initiativ till och stöder internationellt samarbete inom den naturvetenskapliga och den samhällsvetenskapliga forskningens områden samt tjänstgör som internationellt förbin-

delseorgan på skilda områden av kulturlivet, såsom ifråga om teater, musik, konst, litteratur och museiväsen.

Unescos budget fastställles för kalenderår. Det ankommer på generaldirektören att vid generalkonferensens årliga ordinarie möte framlägga förslag till budget för nästföljande år. Detta förslag skall dessförinnan ha granskats av en finanskommitté och jämte kommitténs utlåtande däröver i god tid före generalkonferensens möte ha översänts till medlemsstaterna ävensom till Förenta Nationernas generalsekreterare. Budgeten beräknas i amerikanska dollars, men medlemsavgifterna kunna även av vissa länder, exempelvis den europeiska gruppen, till vilken Sverige räknas, betalas i franska francs eller pund sterling. Den av generalkonferensen för år 1949 antagna budgeten slutar å 7 780 000 dollars. Enligt den officiella svenske observatörens, professor I. Düring, rapport från generalkonferensens möte i Beirut 1948 synes risken för en väsentlig ökning kommande år av budgeten vara liten.

För att bereda sekretariatet likvida medel innan årsavgifterna för det löpande året inbetalats, har bildats en rörelsefond, vilken för närvarande uppgår till 3 000 000 dollars. Medlemsstaternas tillskott till denna förbliva dessas egendom men ränta erlägges icke å tillskotten.

Medlemsstats bidrag till budgeten och rörelsefonden beräknas efter samma skala, som tillämpas i fråga om bidrag till Förenta Nationerna med de jämkningar, vilka föranledas av att medlemsstaterna i de båda organisationerna ej äro identiska. Gällande kvoter fastställas per år av generalkonferensen. Beträffande de senast fastställda kvoterna hänvisas till en särskild sammanställning, vilken såsom bilaga 4 fogats till propositionen nr 107.

Under förutsättning att Unescos budget blir i stort sett oförändrad till sin storlek, kan Sveriges medlemsavgift för helt år beräknas till omkring 680 000 kronor efter en beräknad medlemskvot på 2,38 procent, vilken dock i och med Sveriges och eventuellt andra staters anslutning till organisationen kommer att något sänkas. Sveriges obligatoriska bidrag till rörelsefonden torde komma att uppgå till i runt tal 260 000 kronor i ett för allt, vilket bidrag kan erläggas i tre omgångar under tre år.

Departementschefen har vidare anfört följande.

Då det gällt att bedöma Unescos hittillsvarande verksamhet har från skilda håll framförts kritik. Denna har i första hand gått ut på, att en disproportion skulle råda mellan de uppställda målen och möjligheterna att praktiskt genomföra dessa. Vidare har gjorts gällande, att det skulle föreligga en viss överorganisation inom sekretariatet, medförande onödiga pappersexercis m. m. och oproportionerligt höga organisationskostnader. Emellertid må ihågkommas, att då Unesco började sin verksamhet, fanns för dess omfattande verksamhetsområde inga tidigare erfarenheter av betydelse att bygga vidare på. De första årens verksamhet måste därför i viss mån få experimentartad karaktär. De organisations- och arbetstekniska svårig-

heterna i samband med organisationens internationella uppbyggnad och verksamhetsfält måste också hållas i minnet vid ett bedömande av organisationen.

Beträffande planerna för den framtida verksamheten och möjligheterna att praktiskt genomföra dessa synes av samstämmiga rapporter att döma en övergång till större återhållsamhet ifråga om alltför vittsvävande projekt och till säkrare förankring i realistiskt tänkande ha ägt rum på sista tiden. Det finns många tecken, som tyda på, att arbetet inom Unesco i allt större utsträckning kommer att ägnas åt organisationens huvuduppgifter, sådana de efter de två första åren framtråda: att vara ett centrum för informationstjänst och expertutbyte samt för nydanande försöksverksamhet m. m., som fordrar världsomfattande samarbete, och att stimulera och understödja utvecklingen av undervisning och folkbildning samt vetenskap och kultur i skilda länder.

Kritiken mot förhållandena inom Unescos sekretariat och »pappersexercisen» har redan medfört, att avsevärda förbättringar på ett märkbart sätt genomförts. Mängden av tidigare utsända trycksaker, frågeformulär m. m. har minskats, och en reorganisation inom sekretariatet har ägt rum, särskilt efter den nye generaldirektörens tillträde. Att de allmänna omkostnaderna trots detta komma att utgöra en avsevärd del av organisationens budget synes oundvikligt, bland annat med tanke på att alla handlingar skola översättas och utskrivas eller tryckas på minst två språk. Vid bedömandet av budgeten bör hänsyn även tagas till att däri under organisationskostnader som löner upptagna poster till stor del utgöras av ersättning för rent vetenskaplig forskning och planering samt andra uppgifter av dylik karaktär. I detta sammanhang bör också påpekas svårigheten att från början erhålla kompetent och lämplig personal. Det förhållandet, att personalen nu kan anställas på längre tid, ett å två år, än under den första tiden, då 6-månaderskontrakt voro de vanligaste, synes också ha verkat till det bättre. Personalens löner motsvara de av FN fastställda och kunna med tanke på levnadskostnaderna i Paris icke sägas vara särskilt höga. Ungefär $\frac{1}{3}$ av personalen ha löner under 2 000 dollars och högst $\frac{1}{5}$ över 5 000 dollars för år.

Sverige står fortfarande utanför Unesco men har dock upprätthållit vissa förbindelser med denna organisation. Således har Kungl. Maj:t sänt observatörer till generalkonferensens samtliga hittillsvarande möten och uppdragit åt en tjänsteman vid svenska ambassaden i Paris att vara svensk observatör hos och förbindelseman till Unescos sekretariat. Vidare ha svenska lärare och vetenskapsmän dels på svensk och dels på Unescos bekostnad haft tillfälle att deltaga i av Unesco anordnade expertsammanträden och konferenser. I den mån så från Unescos sida har begärts, har Sverige också stått till tjänst med begärda upplysningar om svenska förhållanden.

I detta sammanhang må nämnas, att Sverige hittills får anses ha på ett tillfredsställande och effektivt sätt uppfyllt sina internationella förpliktelser på undervisningens, folkbildningens, vetenskapens och kulturens områden genom en omfattande hjälp till det kulturella uppbyggnadsarbetet i Mellaneuropas krigshärjade länder. Denna hjälp kan för tiden från Unescos tillkomst t. o. m. år 1949 beräknas uppgå till cirka 3 miljoner kronor, varav 2 miljoner av statsmedel.

Den omständigheten, att Sverige hittills stått utanför Unesco, har medfört bland annat, att Sverige icke haft yttranderätt vid generalkonferensens möten, varigenom denna möjlighet att införa en kulturellt från ett stort

antal länder lämna upplysning om svenska förhållanden, synpunkter och internationell aktivitet på Unescos områden bortfallit. Svenska medborgare ha icke kunnat erhålla Unesco-stipendier, inbjudningar till svenskt deltagande i av Unesco understödda internationella konferenser ha hållits tillbaka etc. Det må även omnämnas, att en rätt skarp kritik mot de medlemmar av Förenta Nationerna, som ännu icke anmält sig som medlemmar till Unesco, framkom särskilt vid generalkonferensens möte i Mexiko 1947. Från åtskilliga håll påyrkades, att Unesco ej skulle bevilja några förmåner åt eller samarbeta med dessa stater. Generalkonferensens beslut innebar emellertid en kompromiss, i det att man beslöt, att officiella observatörer och enskilda personer från dylika stater skulle kunna inbjudas att övervara konferenser och förhandlingar, i den mån detta vore önskvärt för Unesco. Dylika stater skulle dock ej erbjudas tillfälle att delta i utförandet av Unescos program, i den mån sådant deltagande kunde innebära förmåner av något slag.

Under tiden sedan Unesco konstituerades har i Sverige en växande opinion för svensk anslutning till Unesco gjort sig märkbar. Ett flertal skrivelser med yrkande härom har inkommit till Kungl. Maj:t. Den 11 juni 1947 inkom således en skrivelse från 17 organisationer, däribland Samarbetskommittén för demokratiskt uppbyggnadsarbete, Kooperativa Förbundet, Tjänstemännens Centralorganisation, Arbetarnas bildningsförbund, Folkbildningsförbundet, Federationen Sveriges allmänna folkskolläraryr-förning, Läröverksläraernas riksförbund, Sveriges förenade studentkårer, Högerns ungdomsförbund ungsvenskarna och Svenska landsbygdens ungdomsförbund; den 30 september 1948 från Fredrika-Bremer-Förbundet och den 22 november 1948 från »Samarbetsdelegationens för de statliga forskningsråden Unesco-kommitté», representerande atomkommittén, jordbrukets forskningsråd, medicinska forskningsrådet, naturvetenskapliga forskningsrådet och tekniska forskningsrådet. Man har i dessa skrivelser framhållit bland annat, att även med hänsynstagande till den kritik som framkommit mot Unesco och det berättigade i denna, syntes Unesco vara den enda möjligheten just nu att få till stånd ett vittomspännande internationellt samarbete på folkbildningens, vetenskapens och kulturens område med syfte att främja utvecklingen härpå som ett led i ett aktivt fredsarbete. Sverige kunde som fredsälskande kulturland icke undandraga sig sina förpliktelser i detta sammanhang.

Då det gäller att taga ställning till frågan, huruvida Sverige bör ansluta sig till Unesco, bör man enligt min mening taga hänsyn till de indirekta fördelar, som medfölja deltagandet i ett planmässigt ordnat internationellt samarbete på en mängd skilda grenar av kulturlivet, inte minst det vetenskapliga området, som ju i största utsträckning är i eminent grad internationellt till sin natur. Men framför allt bör den synpunkten beaktas, att ett högtstående kulturland som Sverige icke gärna kan undandraga sig att medverka i ett världsomspännande samarbete av den art som Unesco representerar.

Sverige är för närvarande vid sidan av vissa öststater samt Island, Spanien och Portugal den enda stat i Europa, som står utanför Unesco.

Jag har sålunda kommit till den uppfattningen, att Sverige nu bör inträda som medlem i Unesco och har funnit den 1 januari 1950 vara en lämplig tidpunkt för anslutningen.

På nästa budgetår belöpande andel av Sveriges årsbidrag för år 1950

torde kunna uppskattas till i runt tal 340 000 kronor. Härtill kommer $\frac{1}{3}$ av Sveriges engångsbidrag till rörelsefonden, d. v. s. i runt tal 90 000 kronor.

Då det icke utan fog kan göras gällande, att Sveriges andel i kostnaderna för Unesco är oproportionerligt stor, synes en framställning hos generalkonferensen vid dess nästa möte böra göras om nedsättning av Sveriges procentuella andel i kostnaderna.

För att få ett effektivt samarbete till stånd mellan Unescos sekretariat och medlemsstaterna samt av Unescos verksamhet intresserade grupper i dessa stater förutsätter stadgan (Art IV: 1 och VII: 1—3), att varje medlemsstat skall upprätta *nationella Unescoråd* eller samarbetsorgan bestående av representanter för staten och dylika grupper. Betydelsen och önskvärdheten härav har även starkt understrukits av Unescos styrelse och generalkonferens. Man utgår härvid ifrån, att Unescos sekretariat icke har möjlighet att självt i de olika medlemsstaterna insamla för verksamheten erforderliga uppgifter, att distribuera av Unesco utarbetat material eller att bland större befolkningsgrupper sprida kännedom om Unescos verksamhet samt idéerna och principerna bakom denna. Sistnämnda uppgift tilläggs av Unesco stor betydelse. Organisationen får icke blott bli en regeringarnas och de speciellt intresserades sak utan måste söka kontakt med och gensvar hos så stora befolkningsgrupper som möjligt för att kunna fullfölja sina uppgifter. Dylika nationella råd skola även i frågor rörande Unesco vara rådgivande organ till sina regeringar och till av dem utsedda delegater till generalkonferensen samt efter eget bedömande av lämpligheten härav medverka till utförandet av generalkonferensens och styrelsens beslut och rekommendationer.

Man framhåller också från Unescos sida vikten av att de nationella råden få en viss självständighet och förses med eget verkställande sekretariat. Beträffande rådens sammansättning överlåtes åt medlemsstaterna att upprätta sådana råd, som anses bäst lämpade för vederbörande staters speciella förhållanden.

I en inom ecklesiastikdepartementet utarbetad PM¹ rörande de nationella Unescoråden framföras vissa principiella synpunkter på den lämpliga sammansättningen av ett svenskt Unescoråd. Utan att taga ståndpunkt till de synpunkter i övrigt, som i promemorian framföras, ansluter jag mig dock till det i promemorian framförda förslaget, att en kommitté bör tillsättas med uppdrag att dels utreda och framlägga förslag om hur ett svenskt Unescoråd bör organiseras och dels att, intill dess ett sådant träder i funktion, tjänstgöra som provisoriskt svenskt Unescoråd. Kommittén bör få en sekreterare och ett kanslibitråde till sitt förfogande och torde böra träda i verksamhet redan från och med ingången av nästa budgetår; det synes nämligen av vikt, att utredningsarbetet då kan påbörjas och att förberedelsearbetet för kommitténs verksamhet i övrigt kan begynna i god tid före avslutningsdagen.

Till bestridande av kostnaderna för budgetåret 1949/50 för det provisoriska svenska Unescorådets verksamhet torde i brist på närmare erfarenhet böra anvisas det i departementspromemorian beräknade beloppet av 50 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles fastställa stat för Unescorådet och meddela i övrigt erforderliga bestämmelser.

Kostnaderna för det svenska Unescorådet torde böra bestridas från ett förslagsanslag, som från och med nästa budgetår bör uppföras under åtton-

¹ Beträffande denna torde få hänvisas till bilaga 3 till propositionen nr 107.

de huvudtiteln under rubriken »Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco». Från detta anslag böra bestridas dels Sveriges på nästa budgetår belöpande årsbidrag till Unesco, i runt tal 340 000 kronor, dels kostnaderna för det svenska Unescorådet, i det föregående uppskattade till 50 000 kronor, dels ock övriga kostnader, som föranledas av vårt lands anslutning till ifrågavarande organisation, såsom utgifter för de svenska delegationerna vid Unescos generalkonferens och övriga av det svenska medlemskapet föranledda resor för deltagande i av Unesco eller dess underorgan anordnade konferenser m. m. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med förslagsvis 400 000 kronor.

Det svenska bidraget till Unescos rörelsefond, inalles i runt tal 260 000 kronor, kan, såsom i det föregående nämnts, inbetalas i tre omgångar. För nästa budgetår torde för ändamålet böra uppföras ett investeringsanslag av 90 000 kronor, benämnt »Unescos rörelsefond», å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket.

I *motionerna I: 262* och *II: 331* har anförts följande.

Kungl. Maj:t föreslår i proposition nr 107 Sveriges anslutning till Unesco-organisationen. När det gäller att taga ställning till denna fråga måste man liksom eljest väga mot vartannat å ena sidan vårt ekonomiska läge och de många anspråk som böra tillgodoses inom ramen för våra strängt begränsade resurser och å andra sidan den nytta för vårt land, som kan vara förknippad med åtgärden. Vid en sådan avvägning finna vi oss ingalunda övertygade om att en anslutning till Unesco skulle framstå som tillnärmelsevis lika angelägen som tillgodosendandet av åtskilliga andra för samhället vitala intressen av motsvarande ekonomiska storleksgrad. Sålunda måste det framstå som en anmärkningsvärd inkonsekvens, om man skulle anslå äskade belopp till Unesco-anslutningen, under det att man av statsfinansiella skäl måste låta realiserandet av ett flertal välmotiverade önskemål stå tillbaka. I det hänseendet behöver blott erinras om vårt vägväsende, skolväsendet och sjukvårdsinrättningar av olika slag. Från snart sagt varje huvudtitel kunna exempel hämtas på fall, där vi på grund av det statsfinansiella läget icke kunna på ett tillfredsställande sätt uppehålla befintliga anordningar, än mindre utveckla dem i önskvärd omfattning.

Mot Unesco-organisationen, dess program och arbetsmetoder har tydligen icke utan skäl riktats viss kritik. Det synes icke vara uteslutet att organisationen småningom kan komma att utveckla sig mera gynnsamt än hittills. Det förefaller vara motiverat att avvakta resultatet av en sådan utveckling, innan anslutning sker.

I *motionerna I: 263* och *II: 333* har anförts följande.

Under den tid Unesco har ägt bestånd torde man knappast kunna göra gällande att dess verksamhet vunnit allmän respekt. Tvärtom ha uppenbara brister i planläggningen av arbetet varit utmärkande för organisationen med ty åtföljande höga administrationskostnader. Detta synes framför allt bero därpå att Unesco icke kommit till klar uppfattning om sin huvudsakliga uppgift. Alltför vittsvävande planer utan kontakt med verkligheten och utan nödvändiga personella resurser ha lett till en tydlig splittring av verksamheten. Det förefaller därför som om Unescos arbete hittills icke motsvarat de förväntningar som ställdes på organisationen av dess tillskyndare. Utomstående bedömare ha ej heller kunnat skönja några påtagbara resultat av verksamheten trots att densamma pågått i tre år.

I propositionen framhåller departementschefen att en reorganisation av Unescos verksamhet pågår och att märkbara förbättringar redan kunnat iakttagas. Huru därmed förhåller sig är givetvis icke lätt att avgöra utan närmare informationer. Det kan emellertid ifrågasättas om icke ecklesiastikministerns omdömen äro alltför optimistiska. I varje fall torde det stå klart att det finns all anledning att uppskjuta anslutningen till Unesco, till dess full vetenskap nåtts om värdet av organisationens arbete.

Ett sådant ställningstagande framstår som så mycket mer motiverat som Sveriges ekonomiska läge är synnerligen pressat. För att genomföra en stabilisering och uppnå samhällsekonomisk balans ha en kraftig begränsning och en stark återhållsamhet beträffande många angelägna anslag måst iakttagas. Detta gäller icke minst på uppfostrans och det kulturella området, där stora behov av anslagshöjningar föreligga. Ungdomens utbildning blir i viss mån tillbakasatt, därför att tillräckliga medel icke anses kunna beviljas. I denna situation synes det enligt vår mening icke vara riktigt att Sverige ansluter sig till Unesco med de kostnader detta medför.

Utskottet. Såsom i motionerna I: 262 och II: 331 samt I: 263 och II: 333 framhållits kunna på grund av det i vårt land för närvarande rådande ekonomiska läget skäl anföras mot att en anslutning till Unesco från Sveriges sida nu kommer till stånd. Utskottet har likväl funnit, att dessa skäl icke böra få tillmätas avgörande betydelse med hänsyn till önskvärdheten av att även Sverige kommer att delta i det internationella samarbete, som inom Unescos ram äger rum på olika områden av kulturlivet. Utskottet delar därför departementschefens uppfattning om att Sverige bör inträda som medlem av Unesco från och med den 1 januari 1950.

Departementschefen har framhållit, att den kritik, som tidigare riktats mot planläggningen av Unescos arbete och mot sammanslutningens organisation, numera lett till att märkbara förbättringar genomförts. Enligt utskottets mening är det angeläget, att organisationens arbetsuppgifter inriktas på områden där konkreta resultat stå att uppnå.

Utskottet vill i anslutning till vad departementschefen därom anfört understryka, att, då Sveriges andel i kostnaderna för Unesco synes vara oproportionerligt stor, framställning torde böra göras hos generalkonferensen vid dess nästa möte angående nedsättning av Sveriges procentuella andel i nämnda kostnader.

Vad departementschefen i övrigt anfört och föreslagit har icke givit utskottet anledning till erinran eller uttalande.

Under åberopande av det sålunda anförda tillstyrker utskottet bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och avstyrker bifall till motionerna I: 262 och II: 331 samt I: 263 och II: 333. Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 262 och II: 331 samt I: 263 och II: 333,

a) medgiva, att Kungl. Maj:t vidtager de åtgärder, som erfordras för Sveriges anslutning den 1 januari 1950 till

Förenade Nationernas organisation för uppfostran, vetenskap och kultur (Unesco);

b) till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco* för budgetåret 1949/50 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor;

c) till *Unescos rörelsefond* för budgetåret 1949/50 under fonden för förslag till statsverket anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

Stockholm den 10 maj 1949.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Pauli, Rickard Lindström, Gränebo, Karl Andersson, Ohlon, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, Johan Eric Ericson, Rosenberg och Bergh; samt

från andra kammaren: herrar Ward, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Hjalmarson, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Lindholm, Bergstrand, Hoppe, Kollberg, Thapper och Onsjö.

Reservation

av herrar *Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Ohlon, Heiding, Bergh, Svensson* i Grönvik, *Boman* i Kieryd, *Hjalmarson, Kollberg* och *Onsjö*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort hava följande lydelse:

»*Utskottet* vill framhålla betydelsen av att Sverige i så stor utsträckning som möjligt deltagar i det internationella samarbete, som äger rum på olika områden av kulturlivet. Vad Unesco beträffar har emellertid kritik i olika avseenden riktats mot planläggningen av sammanslutningens arbete och mot dess organisation. Enligt vad departementschefen upplyst, står Unesco för närvarande under omorganisation. Det synes därför utskottet lämpligt, att närmare erfarenheter vinnas angående de förbättringar, vartill denna omorganisation kan leda, innan anslutning till Unesco göres från Sveriges sida. Utskottet finner därför tidpunkten icke ännu vara inne för att Sverige skulle inträda som medlem av Unesco. Det i vårt land för närvarande rå-

dande ekonomiska läget — särskilt i vad angår bristen på främmande valutor — talar även för ett uppskov med den av Kungl. Maj:t föreslagna åtgärden. I detta sammanhang får utskottet erinra därom, att Sverige till internationella samarbetsorganisationer av olika slag för nästa budgetår har att utgiva ej mindre än sammanlagt omkring 5 miljoner kronor. Utskottet får alltså, med biträdande av de i motionerna I: 262 och II: 331 samt I: 263 och II: 333 gjorda yrkandena, avstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 262 och II: 331 samt I: 263 och II: 333, avslå Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition.»
